

УДК / UDC: 343.14

DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2026.1\(56\).357253](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2026.1(56).357253)**Валерій Анатолійович Степанов**

Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБ України

Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5249-6883>**Юрій Васильович Челпан**

Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБ України

Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3540-6421>**СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНИЙ КООРДИНУЮЧИЙ ОРГАН У СФЕРІ ПЕРЕХОПЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ**

***Анотація.** Стаття присвячена визначенню повноважень спеціально уповноваженого координуючого органу у сфері перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах України під час створення, впровадження та використання єдиної системи технічних засобів всіма уповноваженими органами на умовах автономного доступу до інформації. З цією метою проаналізовані проекти законів України та нормативні документи щодо перехоплення електронних комунікацій (телекомунікацій) з урахуванням реалій сьогодення.*

***Ключові слова:** законне перехоплення інформації, мережний комплект, обов'язки, повноваження, права, шлюзовий пристрій.*

Valerii A. Stepanov

The Ukrainian scientific and research Institute of special equipment and forensic expertise of the Security Service of Ukraine

email: valerii_stepanov@ukr.net

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5249-6883>**Yurii V. Chelpan**

The Ukrainian scientific and research Institute of special equipment and forensic expertise of the Security Service of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3540-6421>**SPECIALLY AUTHORIZED COORDINATING BODY IN THE FIELD OF INTERCEPTION OF INFORMATION IN UKRAINE**

***Summary.** The article is devoted to defining the powers, rights, and obligations of a specially authorized coordinating body in the field of interception of information in electronic communication networks in Ukraine during the creation, implementation, and use of a unified system of technical means by all authorized bodies on the terms of autonomous access to information. To this end, draft laws of Ukraine and regulatory documents on the interception of electronic communications (telecommunications) are analyzed, taking into account the realities of today.*

Keywords: *lawful interception of information, network kit, obligations, powers, rights, gateway device.*

Постановка проблеми. Згідно зі статтею 5 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність” [1] однойменна діяльність здійснюється оперативними підрозділами: Національної поліції, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Національного антикорупційного бюро України та Бюро економічної безпеки України. Водночас з цим відповідно до пункту 9 статті 8 цього Закону України [1] зазначеним підрозділам надається право здійснювати зняття інформації з електронних комунікаційних мереж згідно з положенням статті 263 Кримінального процесуального кодексу України [2]. Зі свого боку відповідно до пункту 2 статті 121 Закону України “Про електронні комунікації” [3] зняття інформації з електронних комунікаційних мереж постачальників електронних комунікаційних послуг забезпечується єдиною системою технічних засобів, що використовується всіма уповноваженими законом органами, на умовах автономного доступу до інформації у порядку, визначеному законодавством.

З 2003 року до теперішнього часу неодноразово були спроби в законодавстві України врегулювати процес перехоплення (зняття) інформації в електронних комунікаційних (телекомунікаційних) мережах. В запропонованих законопроектах одним із суб’єктів відносин у цій сфері діяльності був спеціально уповноважений координуючий орган. Однак, повноваження, права та обов’язки вказаного органу під час створення, впровадження та використання єдиної системи технічних засобів всіма уповноваженими законом органами на умовах автономного доступу до інформації не були визначені.

Результати аналізу наукових публікацій. В проєкті Закону України “Про моніторинг телекомунікацій” від 07.08.2003 р. № 4042 [4] було введено поняття “спеціально уповноважений орган”. Він мав би забезпечити організацію та здійснення моніторингу телекомунікацій, а також для вирішення окремих питань щодо впровадження системи моніторингу утворити міжвідомчу комісію з центральним органом виконавчої влади, що виконував функції Адміністрації зв’язку України. Ініціатором зазначеного проєкту Закону України [4] був Кабінет Міністрів України. Цей проєкт Закону України [4] був розроблений Службою безпеки України під керівництвом А.П. Герасимова.

Пізніше були розроблені проєкти Закону України “Про перехоплення та моніторинг телекомунікацій” від 26.03.2004 р. №4042-1 [5] та від 01.06.2004 р. № 4042-1 [6] та проєкти Закону України “Про перехоплення телекомунікацій” від 07.09.2004 р. № 4042-1 [7] та від 02.06.2005 р. № 4042-1 [8]. В них було введено поняття “спеціально уповноважений координуючий орган з питань автоматизованого перехоплення телекомунікацій”. Вказаний орган мав би забезпечити взаємодію центральних органів виконавчої влади у вирішенні питань організації та створення системи автоматизованого перехоплення телекомунікацій та співпрацю операторів телекомунікацій загального користування з органами, підрозділи яких провадять оперативно-розшукову, контррозвідувальну, розвідувальну діяльність та досудове слідство, з питань створення і використання системи автоматизованого перехоплення телекомунікацій. Він мав би також спільно з Уповноваженим Верховної Ради України з

питань прав людини розробити та затвердити загальні та окремі технічні вимоги до системи автоматизованого перехоплення телекомунікацій. Ініціатором подання цих проєктів законів України [5-8] до Верховної Ради України був народний депутат В.А. Лебедівський.

На заміну зазначених проєктів законів України [5-8] був поданий до Верховної Ради України альтернативний проєкт Закону України “Про перехоплення телекомунікацій” від 21.03.2005 № 4042-2 [9]. Автором цього проєкту Закону та ініціатором його подання до Верховної Ради України був народний депутат Ю.А. Кармазін. Активну допомогу в підготовці зазначеного проєкту Закону України [9] надавала Служба безпеки України. В ньому було введено поняття “спеціально уповноважений координуючий орган з питань перехоплення телекомунікацій”. Цей орган мав би забезпечити взаємодію суб’єктів перехоплення, операторів телекомунікацій і центрального органу виконавчої влади у галузі зв’язку, координувати та проводити науково-технічну діяльність у сфері перехоплення телекомунікацій. Головним завданням вказаного органу була організація створення та впровадження систем перехоплення телекомунікацій на телекомунікаційні мережі загального користування України. Він також мав би визначити порядок створення віддалених терміналів суб’єктів перехоплення, призначених для отримання інформації за результатами перехоплення телекомунікацій, та порядок створення дозвільних терміналів апеляційних судів.

Норми, наведені в пункті 2 статті 121 Закону України “Про електронні комунікації” [3], були введені в дію лише в 2021 році, тому в розглянутих проєктах законів України вони не були враховані. Як слід, повноваження, права та обов’язки спеціально уповноваженого координуючого органу під час створення, впровадження та використання єдиної системи технічних засобів всіма уповноваженими законом органами на умовах автономного доступу до інформації не були визначені.

Отже, **метою цієї статті** є визначення повноважень, прав та обов’язків спеціально уповноваженого координуючого органу у сфері законного перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах під час створення, впровадження та використання єдиної системи технічних засобів всіма уповноваженими законом органами на умовах автономного доступу до інформації.

Виклад основного матеріалу. Згідно з законодавством України уповноважені органи, перелік яких наведений вище, мають право на перехоплення (зняття) інформації в електронних комунікаційних мережах постачальників електронних комунікаційних послуг з використанням єдиної системи технічних засобів на умовах автономного доступу до інформації.

В нормативному документі “Технічні засоби для здійснення уповноваженими органами оперативно-розшукових, контррозвідувальних, розвідувальних заходів та негласних слідчих (розшукових) дій в електронних комунікаційних мережах загального користування України. Загальні технічні вимоги” [10], затвердженому наказом Служби безпеки України і Адміністрації Державної служби спеціального зв’язку та захисту інформації України від 31.12.2021 року № 460/781, єдиною системою технічних засобів перехоплення інформації, що використовується всіма уповноваженими законодавством органами на умовах автономного доступу до інформації, визначено функціональне поєднання технічних засобів управління та обробки кожного із уповноважених органів, засобів захищених електронних комунікаційних мереж і мережного комплексу. До складу мережного комплексу входять електронне комунікаційне обладнання відбору об’єктів перехоплення та шлюзової пристрій мережного комплексу (ШПМК), що

встановлені на сегментах електронних комутаційних мереж постачальників послуг. Засоби управління та обробки уповноважених органів з'єднуються з ШПМК зовнішнім стандартизованим інтерфейсом. Зі свого боку вказаний ШПМК здійснює обмін даними з електронним комунікаційним обладнанням відбору об'єктів перехоплення за допомогою внутрішніх інтерфейсів, які у виробників вказаного обладнання, як правило, різні. Зазначена єдина система технічних засобів концептуально відповідає наративам Європейського інституту телекомунікаційних стандартів ETSI (European telecommunications standards institute). Схема структурна її наведена на рисунку 1.

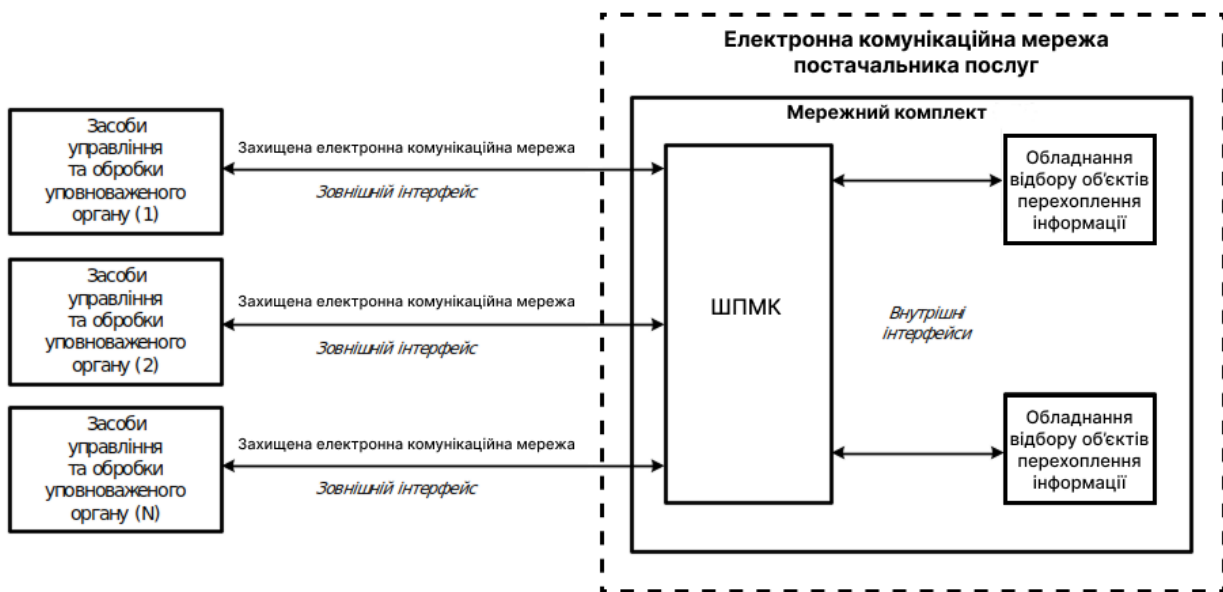

Рис. 1. Схема структурна єдиної системи технічних засобів.

Відповідно до положень запропонованих законопроектів України [5-9] в реаліях сьогодення одному із уповноважених законодавством органів може бути надані повноваження на здійснення координуючої діяльності у сфері перехоплення інформації в Україні. Розглянемо, які повноваження можуть бути делеговані спеціально уповноваженому координуючому органу для реалізації його функцій. Він буде відповідальним за здійснення таких **повноважень**:

формування, впровадження та реалізацію технічної політики у сфері законного перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах;

взаємодію з центральними органами виконавчої влади у вирішенні питань організації та створення вказаної єдиної системи технічних засобів перехоплення інформації;

організацію взаємодії органів, підрозділи яких провадять оперативно-розшукову, контррозвідувальну, розвідувальну діяльність та негласні слідчі (розшукові) дії, з метою створення і використання єдиної системи технічних засобів перехоплення інформації;

координацію проведення наукової та науково-технічної діяльності у сфері перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах загального користування України;

розроблення проєктів нормативно-правових актів і нормативних документів у сфері перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах, у тому числі зі створення, впровадження та експлуатування єдиної системи технічних засобів

перехоплення інформації, що використовується всіма уповноваженими законодавством органами на умовах автономного доступу до інформації;

розроблення та затвердження загальних технічних вимог (технічних специфікацій) до технічних засобів для здійснення уповноваженими органами оперативно-розшукових, контррозвідувальних, розвідувальних заходів та негласних слідчих (розшукових) дій в електронних комунікаційних мережах загального користування України спільно з центральним органом виконавчої влади, що виконує функції технічного регулювання в сфері електронних комунікацій;

розроблення окремих технічних вимог до ШПМК спільно з органами, уповноваженими законодавством України на використання єдиною системою технічних засобів, та з постачальниками електронних комунікаційних послуг та мереж, погодження цих вимог з центральним органом виконавчої влади, що виконує функції технічного регулювання в сфері електронних комунікацій;

погодження переліку виконавців, яким відповідно до законодавства постачальники електронних комунікаційних послуг та мереж замовляють розроблення технічної документації, створення і постачання ШПМК;

проведення контролю за виконанням робіт, пов'язаних зі створенням, впровадженням та експлуатаванням ШПМК;

погодження переліку виконавців робіт з оцінки відповідності, у тому числі органів сертифікації, випробувальних центрів/лабораторій, складових частин єдиної системи технічних засобів законного перехоплення інформації;

ухвалення рішення з постачальниками електронних комунікаційних послуг та мереж щодо місця розміщення ШПМК;

членство в технічному комітеті законного перехоплення TC LI (Technical committee lawful interception) ETSI;

формування переліку технічних засобів електронних комунікацій, в складі яких необхідна реалізація функції для здійснення уповноваженими органами оперативно-розшукових, контррозвідувальних, розвідувальних заходів та негласних слідчих (розшукових) дій у електронних комунікаційних мережах загального користування України, погодження його з центральним органом виконавчої влади, що виконує функції технічного регулювання в сфері електронних комунікацій;

підготовку за участю центрального органу виконавчої влади, що виконує функції технічного регулювання в сфері електронних комунікацій, додаткових угод для спрощення процедур співпраці та впровадження новітніх технічних рішень у сфері законного перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах до міжнародних договорів про взаємодопомогу в кримінальних справах між Україною та державами-членами Європейського Союзу;

організацію взаємодії центрального органу виконавчої влади, що виконує функції технічного регулювання в сфері електронних комунікацій, уповноважених законодавством органів, інших заінтересованих органів державної влади щодо співпраці з міжнародними організаціями та адміністраціями зв'язку (комунікацій) іноземних держав з питань, що стосуються сфери перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах.

підготовку низки порядків:

24. розроблення, використання єдиною системою технічних засобів перехоплення інформації всіма уповноваженими законодавством органами на умовах автономного доступу до інформації, її інженерно-технічного обслуговування та модернізації;

25. отримання уповноваженими органами від постачальників електронних комунікаційних послуг та мереж службових даних електронних комунікацій (технічної інформації про стан їх мережі та послуги) в частині, необхідній для забезпечення перехоплення інформації, а також збережених службових метаданих сеансів зв'язку споживачів послуг;

26. міжнародної взаємодії у сфері законного перехоплення інформації;

27. взаємодії з підприємствами в галузі електронних комунікацій (проектувальниками та виробниками технічних засобів електронних комунікацій), органами з оцінки відповідності, у тому числі органами сертифікації, випробувальними центрами/лабораторіями, складових частин єдиної системи технічних засобів законного перехоплення інформації;

28. взаємодії з Уповноваженим Верховної Ради з питань прав людини, адміністраторами роботи ШПМК та автоматизованої інформаційної системи "Централізована база даних перенесених номерів";

29. протоколювання всіх дій уповноважених законодавством органів під час здійснення законного перехоплення інформації, оскарження таких дій в разі порушення прав людини, нагляду за дотриманням законності під час здійсненні законного перехоплення інформації та використання протоколу законного перехоплення інформації для забезпечення парламентського (громадського) контролю за додержанням прав людини;

Разом з цим спеціальний уповноважений координуючий орган у сфері законного перехоплення інформації буде наділений відповідно до законодавства наступними **правами**:

безоплатно отримувати в установленому порядку необхідні документи, матеріали та інформацію від постачальників електронних комунікаційних мереж та послуг;

розробляти під свої завдання окремі технічні вимоги до технічних засобів управління та обробки та захищеної електронної комунікаційної мережі;

вибирати виконавців, які відповідно до законодавства будуть розробляти технічну документацію, створювати і постачати технічні засоби управління та обробки;

створювати свою захищену телекомунікаційну мережу, яка буде пов'язувати технічні засоби управління та обробки з ШПМК

погоджувати вибір органу або організації, яка буде виконувати функції адміністрування ШПМК;

встановлювати ШПМК у приміщеннях, що належать постачальникам електронних комунікаційних послуг та мереж, з їх дозволу на договірних засадах у порядку встановленому законодавством;

здійснювати за наданими дозволами перехоплення (зняття) інформації в електронних комунікаційних мережах загального користування України з використанням єдиної системи технічних засобів на умовах автономного доступу до інформації;

проводити наукову та науково-технічну діяльність у сфері законного перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах;

З іншого боку, спеціальний уповноважений координуючий орган у сфері законного перехоплення інформації, крім повноважень і прав, буде приймати на виконання наступні **обов'язки**:

використовувати відповідно до наданих дозволів (ухвали слідчого судді, рішення суду, доручення прокурора) єдину систему технічних засобів перехоплення інформації за призначенням з необхідним і мінімально достатнім керуванням для досягнення мети і

вирішення завдань у визначеному порядку, який виключає погіршення технічних характеристик і зниження стійкості функціонування технічних засобів електронних комунікаційних мереж загального користування;

застосовувати, в межах можливостей, відповідні технічні та організаційні заходи для забезпечення безпеки електронних комунікаційних мереж та послуг з метою гарантування цілісності електронних комунікаційних мереж, безперервності надання електронних комунікаційних послуг, недопущення несанкціонованого доступу до електронних комунікаційних мереж;

здійснювати захист інформації з обмеженим доступом отриманої від постачальників електронних комунікаційних мереж та послуг та під час здійснення перехоплення інформації (дані про його взаємодію з електронною комунікаційною мережею та відібрані об'єкти перехоплення);

здійснювати захист від несанкціонованого доступу до інформації, що передається захищеними каналами електронних комунікацій, сертифікованими чи допущеними до експлуатування технічними засобами у відповідності з грифом обмеження доступу до цієї інформації;

застосовувати заходи, які би під час технічного обслуговування передбачали можливість локального контролю працездатності технічних засобів управління та обробки та засобів захищеної електронної комунікаційної мережі до їх складових частин;

знищувати відповідно до законодавства інформацію, відібрану помилково без наданого дозволу в результаті технічних неполадок в єдиній системі технічних засобів перехоплення інформації;

вносити необхідні зміни до окремих технічних вимог згідно з інформацією про зміни у постачальників електронних комунікацій послуг та мереж;

надавати доступ Уповноваженому Верховної Ради з питань прав людини до журналів протолювання всіх його дій щодо здійснення законного перехоплення інформації під час нагляду за дотриманням законності з метою забезпечення парламентського (громадського) контролю за додержанням прав людини;

надавати у встановлений термін відповіді на звернення громадян щодо здійснення перехоплення інформації.

Висновки.

На даний час, поряд з декларованою владою імплементацією європейських стандартів до вітчизняного законодавства, так і не прийнято Закон України "Про перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах", який би визначив повноваження, права та обов'язки спеціально уповноваженого координуючого органу у сфері перехоплення електронних комунікацій.

Відповідно до реалій сьогодення в статті визначені повноваження, права та обов'язки спеціально уповноваженого координуючого органу у сфері законного перехоплення інформації в електронних комунікаційних мережах під час створення, впровадження та використання єдиної системи технічних засобів всіма уповноваженими законом органами на умовах автономного доступу до інформації.

У запропонованих законопроектах України [5-9] законодавці вважали, що у сфері законного перехоплення інформації Служба безпеки України має виконувати функції спеціального уповноваженого координуючого органу. Підтримуємо цю пропозицію.

Саме Служба безпеки України має історичний досвід зі створення, впровадження, обслуговування та експлуатування різних типів систем перехоплення інформації з каналів зв'язку, в телекомунікаційних та електронних комунікаційних мережах. З 1996 року до теперішнього часу вона здійснює заходи з унормування процесу перехоплення

(зняття) інформації та на даний час є членом TC LI ETSI, представляючи у ньому інтереси всіх органів, уповноважених законодавством України на перехоплення (зняття) інформації в електронних комунікаційних мережах.

ПОДЯКИ: Немає

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Немає

Список використаної літератури

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 26.11.2025).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 26.11.2025).
3. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. *Офіційний вісник України*. 2021. № 6. Ст. 306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення 26.11.2025).
4. Про моніторинг телекомунікацій: проект Закону України від 07.08.2003 № 4042. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4042&skl=5 (дата звернення 26.11.2025).
5. Про перехоплення та моніторинг телекомунікацій: проект Закону України від 26.03.2004 № 4042-1. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4042-1&skl=5 (дата звернення 26.11.2025).
6. Про перехоплення та моніторинг телекомунікацій: проект Закону України від 01.06.2004 № 4042-1. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4042-1&skl=5 (дата звернення 26.11.2025).
7. Про перехоплення телекомунікацій: проект Закону України від 07.09.2004 № 4042-1. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4042-1&skl=5 (дата звернення 26.11.2025).
8. Про перехоплення телекомунікацій: проект Закону України від 02.06.2005 № 4042-1. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4042-1&skl=5 (дата звернення 26.11.2025).
9. Про перехоплення телекомунікацій: проект Закону України від 21.03.2005 № 4042-2. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4042-2&skl=5 (дата звернення 26.11.2025).
10. Технічні засоби для здійснення уповноваженими органами оперативно-розшукових, контррозвідувальних, розвідувальних заходів та негласних слідчих (розшукових) дій в електронних комунікаційних мережах загального користування України. Загальні технічні вимоги: наказ Служби безпеки України і Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 31.12.2021 року № 460/781. URL: ssu.gov.ua/uploads/documents/2022/01/24/ztv-31122021.pdf (дата звернення 28.10.2025).

Валерій Анатолійович Степанов

кандидат технічних наук,

науковий співробітник, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України

03113, Україна, Київ, вул. Миколи Василенко,3

email: valerii_stepanov@ukr.net

Юрій Васильович Челпан

провідний науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України
03113, Україна, Київ, вул. Миколи Василенко, 3
email: yuriychelpan@gmail.com

Valerii A. Stepanov

Candidat of technical sciences
researcher, The Ukrainian scientific and research Institute of special equipment and forensic expertise of the Security Service of Ukraine (ISEE SSU)
3, M. Vasylenka Str., Kyiv, 03113 Ukraine
email: valerii_stepanov@ukr.net

Yurii V. Chelpan

Leading researcher of the Ukrainian scientific and research Institute of special equipment and forensic expertise of the Security Service of Ukraine (ISEE SSU)
3, M. Vasylenka Str., Kyiv, 03113 Ukraine
email: yuriychelpan@gmail.com

Рекомендоване цитування: Степанов В.А., Челпан Ю.В. Спеціально уповноважений координуючий орган у сфері перехоплення інформації в Україні. *Інформація і право*. № 1(56)/2026. 2026. С. 128-136. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2026.1\(56\).357253](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2026.1(56).357253).

Suggested Citation: Stepanov V., Chelpan Yu. (2026) Specially Authorized Coordinating Body in the Field of Interception of Information in Ukraine *Information and Law*. 1(56)/2026. 128-136. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2026.1\(56\).357253](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2026.1(56).357253).

Дата надходження статті до редакції: 12.12.2025 р.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення): 01.04.2026 р.

~~~~~ * * * ~~~~~